

Verzamelperslag Interviews Essche Stroom

Datum: 10 juni 2014

Versie: *definitief*

Onderverdeling in deelgebieden

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen twee deelgebieden, waarbij veel geïnterviewden de nadruk leggen op één van deze deelgebieden:

1. De Essche Stroom in het dorp: lopend vanaf het spoor tot aan de stuw, met een belangrijke nadruk op het gebied tussen de twee bruggen aan de dorpszijde.
2. Het buitengebied: de Essche Stroom bovenstrooms vanaf de stuw, inclusief het stukje Kleine Aa tot aan de Helbrug.

Huidige situatie

Beleving buitengebied

Het landschap is open en afwisselend. Het is een ouderwets cultuurlandschap, dat zich kenmerkt door kleinschaligheid, hoewel dit op sommige plekken onder druk staat door toenemende intensivering van de landbouw. Tegelijkertijd is het gebied rond De Ruiting in een overgangsfase: het gebied biedt weinig mogelijkheden voor schaalvergroting in landbouw waardoor volwaardige landbouw steeds minder rendabel is. Tegelijkertijd is het gebied ook niet geschikt voor de ontwikkeling van hoogwaardige recreatie.

Belangrijke belevingselementen zijn de openheid/uitzicht, en de afwisseling hiermee door bosjes (tegenover Seters Heike, ter hoogte van de Schouwbeemdseweg en bij de aantakking van de Kleine Aa), poelen, water en boerderijen. Er zijn veel dieren in het gebied zoals diverse soorten vogels en herten. Er wordt positief aangekeken tegen het beekherstel, het al herstelde stuk bij de Kleine Aa wordt als mooi ervaren.

Beleving in het dorp

Ook hier wordt het weidse uitzicht, de openheid van het gebied, als belangrijke kwaliteit aangemerkt. Hiernaast wordt ook de mogelijkheid om het water te beleven als belangrijk ervaren. Ook het landelijke beeld is van belang. Bij de Postelstraat is een typisch stukje Brabants landschap, met een beestje in de wei. Het stuk tussen de twee bruggen wordt als meest beleefbare deel van de Essche Stroom aangemerkt, die een belangrijk onderdeel van het beeld bepaald. Vaak wordt genoemd dat het jammer is dat de omgewaaide populieren langs de Essche Stroom niet zijn teruggeplant.

Kwelsloot

De Kwelsloot zorgt voor een afscheiding tussen wandelaars op de dijk en aanliggende achtertuinen. Hiernaast geeft de kwelsloot op de Kollenberg een gevoel van veiligheid omdat dit een barrière vormt naar de achtertuinen (denk aan inbrekers).

Recreatie

Er wordt veel gewandeld langs de Essche Stroom. Zowel over de dijkjes in het dorp, als in het buitengebied. Routes hier zijn over het dijkje aan de dorpskant langs de Essche Stroom/Kleine Aa tot aan de Helbrug en dan terug via de Nergena, of aan de Ruiting kant over het dijkje en dan doorsteken waar de nieuwe meander gemaakt is en via de Ruiting/Haarenseweg terug. Grotere rondjes kunnen gemaakt worden door het zandpad De Ruiting uit te lopen naar kasteel Nemelaer, of via de Kampina. Het beheer van wandelpaden laat soms te wensen over. Hiernaast wordt de Pelgrimsroute genoemd die over De Ruiting loopt. Veel mensen noemen daarnaast de barrière bij het spoorbrug: om nu de Essche Stroom aan de andere kant van het spoor te bereiken moet je flink omlopen.

Hiernaast noemen een aantal mensen de overlast als het gevolg van recreatie: denk bijvoorbeeld aan

nachtvissers op de dijkjes in het dorp die soms niet alleen maar lijken te vissen.

Aandachtspunten voor de inrichting

Waterveiligheid

Het project moet een lust worden, maar mag geen last worden. In het buitengebied is de afwatering van de omliggende percelen van groot belang, zeker ook in verband met de agrarische activiteiten. Hiernaast moet gezorgd worden dat de bescherming tegen overstromingen in het gehele gebied niet verslechterd en dat het grondwaterpeil niet hoger wordt.

Ook in het dorp leeft de waterveiligheid. Voor veel mensen gaat de veiligheid boven alles.

Belangrijk aandachtspunt is het Essche Loopje dat achter de Spankerstraat in de huidige situatie soms al overstroomt.

Recreatie

De toegankelijkheid van het gebied is voor veel mensen van groot belang. Het is jammer als er een prachtig gebied gemaakt wordt waar je niet in kunt. Mensen vinden het bijvoorbeeld erg jammer dat de nieuwe ontwikkeling bij de Kleine Aa niet geheel betreedbaar is. De huidige toegankelijkheid zou behouden moeten blijven en waar mogelijk uitgebreid.

Wandelen en routes

Wandelen is de belangrijkste vorm van recreatie die mensen graag in het gebied zien terugkomen. Een extra oversteek over de Essche Stroom, ongeveer waar nu de Kleine Aa aantakt of in het verlengde van de Wertjes, zou de wandelmogelijkheden flink uitbreiden. Dit kan een simpel houten bruggetje zijn of een pontje. De route die je dan zou kunnen lopen is vanuit het dorp aan de dorpskant langs de Essche Stroom, dan via de nieuwe oversteek naar het gebied waar nu al een nieuwe meander ligt, en dan naar De Ruiting, waar je weer kunt kiezen of je doorgaat naar Seters Heike, of terugloopt via of de Haarenseweg of via het pad tussen Ruiting 1 en de kassen. Hiernaast wordt genoemd dat een wandelroute het liefst ergens uitkomt waar je bijvoorbeeld een kopje koffie kan drinken, dit zou op de Ruiting kunnen zijn. Van belang is ook de aansluiting op andere routes. Als mogelijkheid wordt een knuppelpad genoemd.

De toegankelijkheid voor wandelaars geldt ook voor het gebied in het dorp. Hier zou de route over de dijk kunnen worden uitgebreid met een ommetje door de nieuw te maken natuur, en eventueel met de mogelijkheid om het gebied vanaf de Postelstraat in te kunnen.

Wandelen en privacy/overlast

Een aantal mensen geeft aan dat bij het wandelen rekening gehouden moet worden met de privacy van omwonenden. Dit speelt vooral daar waar achtertuinen grenzen aan het plangebied: bij de Spankerstraat, de Haarenseweg, de Kollenberg, en aan de Ruiting. Als de regionale kering opgehoogd wordt kan er gemakkelijker in de tuinen worden gekeken. De angst is niet zozeer voor een enkele wandelaar, maar meer voor het aantrekken van mensen die er niet horen als er een route vlak langs tuinen wordt gelegd.

Wandelen en hondenuitlaat

Er moet voor gewaakt worden dat het gebied geen grote hondenuitlaatplaats wordt. Misschien is het mogelijk om bepaalde delen als hondenuitlaatplaats aan te wijzen.

Vissen

Er wordt veel gevestigd langs de Essche Stroom. Concoursen worden gehouden tussen de twee bruggen aan de overkant van de Essche Stroom gezien vanaf het dorp. Misschien is hier een combinatie met de vispassage mogelijk. In de huidige situatie zijn de kanten van de Essche Stroom in het dorp erg steil, je komt er moeilijk weer uit mocht je tijdens het vissen erin vallen. Voor het vissen zijn verder geen voorzieningen benodigd. Wel moet voor mensen met een vergunning de toegankelijkheid gewaarborgd zijn.

Kano/roeiboot

Een aantal mensen noemt de mogelijkheid tot kanoën. Je kunt dan de natuurontwikkeling vanuit een prachtig perspectief bekijken. Hiervoor zouden voorzieningen kunnen worden opgenomen (in en uitstapplaatsen, mogelijkheid om een kano van een trailer te laden, passeerbaarheid van de stuw).

Fietsbrug

De Fietsersbond wil graag een fietsbrug in dit gebied, ter hoogte van de Schouwbeemdseweg.

Overige recreatie

Andere vormen van recreatie die genoemd zijn, zijn paardrijden en mountainbiken. Ook andere voorzieningen worden genoemd, denk aan vuilnisbakken, bankjes, uitkijktoren. Voor het gebied in het dorp wordt een schaatsbaantje genoemd.

Inrichting in het dorp

Van groot belang is het behouden van het uitzicht en de openheid van het landschap. Het gebied zou geen bos moeten worden. Het gebied aan de Postelstraat is van groot belang, hier kan je echt iets teruggeven aan het dorp. Een natuurlijke oegende inrichting met (padden)poelen en hier en daar een bosje of een knotwilg. Hiernaast zijn veel mensen gehecht aan beheer met grazers, een koe in de wei. Het gebied is wel vrij beperkt om er 'echte' natuur te ontwikkelen.

De basisschool Willibrordus

Het meest genoemde punt is de mogelijke koppeling met de school. Door het gebied kindvriendelijk in te richten kan het dienen als een uitbreiding van het schoolplein en bovendien als aanvulling op de weinig voorhanden speelvoorzieningen in het dorp. Hierdoor kunnen kinderen de natuur en het water ook beleven en hierover leren. De inrichting zou natuurlijk moeten ogen: een natuurspeelplaats. Denk aan vissen, beestjes vangen, hutten bouwen, verstoppertje spelen, uitgeholde boomstammen met een waterpomp, klim- en klautermateriaal in de vorm van boomstammen, bomhutten, vlonders op het water, etc. Een ander idee is om hier inzicht te krijgen in de werking van het historisch watersysteem, denk aan een waterrad of visvijver. Ook zou in het plan iets gedaan kunnen worden met eetbare natuur/voedselbeleving, denk aan kleine fruitbomen. Let wel op met kleine kinderen en water. Ander ideeën in relatie tot de school zijn een schooltuin en natuureducatie.

Stuw/betonnen plateau

Een aantal mensen heeft de stuw genoemd als ontsierend element in het landschap. Het betonnen plateau (uitrijplaats) dat naast de stuw zit past eigenlijk niet in de omgeving.

Inrichting buitengebied

In het buitengebied is het behouden van het open karakter en de beleving van de beek ook van groot belang. De kleinschaligheid en diversiteit van het landschap zou moeten toenemen. Dit kan door het toevoegen van elementen als heggen, kleine bosjes of bomensingels. Er is niets zo idyllisch als een slingerende beek, maar dan moet het er ook wel uitzien als een beek, dat wil zeggen geen bos. Plekken waar de natuurontwikkeling kansrijk zijn, zijn waar de Kleine Aa aantakt op de Essche Stroom ter hoogte van de nieuwe meander, met een opwaardering van de bosjes die daar al zijn, én tussen de visvijver en de Essche Stroom. De visvijver zou ook kunnen worden aangesloten op de Essche Stroom, en zou dan kunnen dienen als kraamkamer voor vissen en amfibieën. Hiernaast voorzieningen voor dieren, denk aan oeverzwaluwen, micromilieus voor padden, kikkers, en salamanders, eventueel ooievaarsnesten, en voor vogels als (steen)uilen en torenvalken, boerenzwaluwen.

Zonering van het ontwerp

In het ontwerp zal een onderscheid gemaakt moeten worden tussen natuur die niet betreedbaar is en die als rustplek voor dieren kan dienen, en toegankelijke delen: een multifunctioneel landschap met ruimte voor natuur en passende recreatie. Een mogelijke plek voor niet toegankelijke natuur zou tussen de visvijver en de Essche Stroom kunnen zijn.

Waterhuishouding

Er zijn ideeën om de waterhuishouding op de Ruiting aan te pakken. Hierbij valt te denken aan het terugbrengen van omgrachte hoeves (cultuurhistorie), het aansluiten van de Broeklei, het verbeteren van de waterkwaliteit van de visvijver, e.d.

Cultuurhistorie

Het zou mooi zijn als de rijke cultuurhistorie van het gebied zichtbaar gemaakt zou kunnen worden. Als je het op een leuke, interactieve manier brengt is het voor de jeugd ook interessant.

Belangrijke historische knooppunten zijn de bruggen in het dorp. Rond die bruggen heeft de hele geschiedenis van Esch plaatsgevonden. Het stuk van de Essche Stroom tussen de twee bruggen is waarschijnlijk al rechtgetrokken in de 14e eeuw. Het is dus van grote cultuurhistorische waarde dat dat stuk zijn huidige vorm behoudt. Als je iets gaat doen leg dan een bypass. Het centrum van de cultuurhistorische beleving is de brug bij de Haarenseweg. Hier komen veel mensen langs, en van hieruit kom je gemakkelijk zowel in het buitengebied als in het gebied in het dorp.

Een belangrijk cultuurhistorisch aspect is het terugbrengen van historisch water. Te denken valt hierbij aan de omgrachte hoeves, het doortrekken van de Broekleij (de oude Leijgraeff), de visvijver en het terugbrengen van een historische aanlegsteiger ter plaatse van de huidige aantakking van de Kleine Aa. Bij de Haarenseweg was tevens een haventje dat teruggebracht zou kunnen worden. Ook was er in de buurt van Esch een waterlinie met vijf verdedigingswerken.

Andere cultuurhistorische wensen hebben betrekking op het zichtbaar maken van de Romeinse geschiedenis bij rondom Esch (villa's, graven, dakpannenbakkerij), het gebruiken van oude toponiemen en het plaatsen van een monument voor de hen die sneuvelden voor de vrijheid van Esch.

Beheer en onderhoud

Voor veel mensen is er de wens dat het gebied goed beheerd wordt zodat het er netjes uit blijft zien, poelen niet verlanden en dat het niet dichtgroeit waardoor de openheid van het gebied verdwijnt. Zoals hierboven al vermeld is extensief beheer met begrazing een belangrijke wens. Veel mensen noemen een koe in de wei als belangrijke wens. Ook andere vormen van extensieve landbouw zijn mogelijk, denk aan hooilanden, griendteelt. De percelen moeten dan niet te klein worden, het moet wel rendabel zijn. Een mogelijkheid zou zijn om burgers hierbij te betrekken en zo de relatie tussen burgers en agrariërs te versterken: bijvoorbeeld een koe adopteren of een brede zorgboerderij.

Aansluiting op omgeving

Het gebied ligt op een schakelpunt tussen onder andere Helvoirts Broek, Seters Heike en de Kampina. Zowel voor de recreatieve routes als voor de natuur (ecologische verbindingzones) is het van belang om aan te sluiten op deze grotere omgeving. Hierbij is ook de net aangelegde ecologische verbindingzone tussen Sparrenrijk en de Kampina interessant.

Planproces

Een goede afstemming met belanghebbenden tijdens het proces is van groot belang. Het gebied zit in een overgangsfase van een landbouwgebied naar een gebied waarin de nadruk meer ligt op landgoedontwikkeling, bewoning en recreatie. Om ervoor te zorgen dat het geen dood gebied wordt moeten nieuwe ontwikkelingen worden ingezet. Hiervoor is een meerwaarde gelegen zijn in het koppelen van belangen. Belangrijke partner hierbij is Stichting Buurtschap De Ruiting.